

MARY SCHOON

Grote Griet

De sterke band tussen moeder en dochter
blijft altijd

Mary Schoon

Grote Griet

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789020557404

ISBN e-book 9789020557411

NUR 344

© 2025 Uitgeverij Zomer & Keuning

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.maryschoon.nl

www.romanserie.nl

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan. Uitgeverij Zomer & Keuning vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Voor de papieren editie van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid

Als sommige personen zich menen te herkennen in deze roman,
kan ik ze uit de droom helpen: het bestaat niet!

Hoofdstuk 1

1960

Het is twee uur in de nacht als grote Griet met haar koffertje onder de snelbinders van de ene kant van het dorp naar de andere fietst. Ze moet met de veerpont mee, in de Schermer is iemand overleden en ze moet de gestorvene afleggen. Soms wordt deze klus door familie of burens gedaan, maar vaak ook niet en dan wordt Griet erbij gehaald. Er staat een stevige noordwesterstorm, de regen kletst in haar gezicht en ze stampst op de pedalen. Haar rok raakt doorweekt en plakt om haar benen. Een kwartier later komt ze hijgend bij de pont aan. Ze veegt wat natte slierten haar uit haar gezicht en probeert het kwispelende touw van de bel te vangen, die aan een houten paal naast de veerpont hangt. Even lopen de rillingen over haar rug als ze ziet hoe het bootje, dat voor fietsen en voetgangers wordt gebruikt, naast de pont onstuimig op de woeste golven dobbert. Terwijl de bel klingelt, tuurt ze naar het pontwachtershuis annex café schuin aan de overkant van de weg.

Op de bovenverdieping blijft het donker. De koude januariwind overstemt waarschijnlijk elk geluid zodat Hendrik Schouwenaar niks hoort, dus ze belt opnieuw, langer en luider.

Hendrik schrikt wakker, heft een ogenblik zijn hoofd en duikt weer onder de dekens. Ook Stien is wakker geworden en heeft de bel gehoord. Ze geeft haar man een venijnige schop tegen zijn kuit en geeuwt: 'Ge moet eruit.'

Kreunend stapt Hendrik uit bed. Nog nooit heeft iemand tevergeefs een beroep op hem gedaan, tenminste niet iemand die buiten openingstijden dringend moet worden overgezet, want dat

zijn in de regel noodgefallen. De dokter die naar een doodzieke patiënt moet, meneer pastoor met de heilige olie om een stervende op het hiernamaals voor te bereiden en als dat allemaal niet meer nodig is, komt grote Griet eraan te pas. Hendrik drukt zijn neus tegen het raam.

Het is Griet.

Hij kleedt zich langzaam aan, want nu is er geen haast bij. In zijn regenjas en met zijn zuidwester op zijn grijze haren stapt hij naar buiten. De bulderende wind rukt de deur bijna uit zijn handen. Voorovergebogen tegen de straffe wind in worstelt hij naar de pont aan de overkant van de weg waar Griet net weer aan de bel wil trekken.

‘Ik dacht dat je me niet gehoord had,’ roept ze.

‘Wat een storm, Griet!’

‘IJselijk!’ schreeuwt ze terug.

‘Ik pak het bootje niet, hoor, Griet. We gaan met de pont, dat is veiliger!’

Schuimbekkend klotsen de golven tegen de schoeiing. Hendrik opent de slagboom, laat de vlonder neer zodat Griet met haar fiets aan de hand op de pont kan stappen. Hij ontsteekt de boordlichten, groen boven wit, haalt de ketting van de bolder en draait aan het hengsel van de lier zodat de kabel bovenwater komt. Hij zet het houten blok vast op de stalen kabel en met de ijzeren pontknuppel in zijn rug duwt hij met zijn hele gewicht de kabel strak en de pont vooruit.

Zeven stappen heen en zeven stappen terug. Het is maar goed dat hij zeebenen heeft gekregen.

Griet heeft meer moeite om haar evenwicht te bewaren. Ze staat wijdbeens, zet zich schrap en knijpt in haar stuur, want zoals de pont nu schommelt heeft ze nog niet eerder meegemaakt. Golven spoelen over de houten vloer van de pont en over haar bruine leren schoenen. Haar sokken worden nat en de kou kruipt bij haar benen op.

Met een bons komt de pont tegen de walkant aan en schrapend gaat de voorklep over het beton. Geen boterzachte landing dit keer, zoals Hendrik vaak placht te zeggen.

Hij werpt de lus van het touw om de bolder en opent de slagboom. ‘Heu!’

‘Tot over een paar uur,’ roept Griet als ze de kant op stapt.

Hendrik laat de slagboom weer neer, licht het touw van de bolder en trekt de kabel aan. De pont danst op de woeste golven. De wind rukt aan Hendriks zuidwester en gaat er plots mee aan de haal. Hendrik probeert het hoofddekseel nog te grijpen, grijpt mis en ziet hoe zijn hoed buiteland in het donker verdwijnt.

Opnieuw zeven stappen naar voren en zeven stappen terug. In gedachten ligt hij alweer in bed, diep onder de dekens en lekker achter de brede rug van Stien. De koude regen striemt in zijn gezicht. Hij zet de knuppel op de kabel en dan gebeurt het. Met een knal breekt het staaldraad en slaat in de lucht. De knuppel vliegt uit zijn handen, de ijzeren steel knalt tegen zijn hoofd en Hendrik slaat achterover over de reling.

De pont danst op het kanaal, als een op drift geslagen schip. Hendrik verdwijnt eronder en wordt meegesleurd door het gevaarte.

Deze nacht haalt de Grote Veerman Hendrik Schouwenaar naar huis.

Als Griet een paar uur later arriveert is de storm wat gaan luvven. Een bleek maantje trekt een zilveren streep over het nog onstuimige water. Met haar hand boven haar ogen tuurt ze naar de overkant. Ze heeft al een paar keer gebeld, maar er worden geen boordlichten ontstoken. Ziet ze dat nou goed? Er lijkt wel helemaal geen pont meer te liggen! Haar ogen tranen van het turen en opnieuw rukt ze aan het touw van de bel. Plots gaat er licht op in het ponthuis en komt Stien in een ochtendjas naar buiten gelopen. Ze steekt de weg over om poolshoogte te nemen. Ze snapt niet dat

Hendrik, die ze nog helemaal niet gemist heeft omdat ze weer in slaap was gesukkeld, Griet in dit hondenweer laat bellen.

Griet zwaait en roept. Dan begint Stien heen en weer te rennen, te gebaren en te schreeuwen, maar door de gierende wind kan Griet de vrouw onmogelijk verstaan.

Ineens rent Stien terug naar haar huis.

Griet zet haar fiets tegen de paal naast de pontstoep. Het ziet er naar uit dat ze voorlopig niet naar de andere kant wordt gevaren. Het begint harder te regenen. Huiverend kijkt ze rond. Verderop brand licht. Achter die bosschages ligt het woonarkje van de vroegere veerman.

Jaap Buisman, die al dik in de zeventig moet zijn, is wakker geworden van het nijldige geklingel. Hij heeft hier jarenlang de pont bevaren, in de tijd dat hier nog enkel een uitspanning met wachtlokaal was, en is na zijn pensionering als een rat in zijn hol in deze krikkemikkige woonschuit gekropen. Geen bejaardentehuis voor Jaap, die altijd een buitenmens is geweest. Ze zullen hem niet achter de ramen aantreffen met weer een lange, lege dag voor zich, uitzichtloos wachtend op de man met de zeis. Trouwens, hij wilde helemaal niet stoppen met werken, maar de pont is in handen van de gemeente en omdat hij de pensioengerechtigde leeftijd had bereikt, kon hij oprassen. Regels zijn regels, daar had Jaap niks in te brengen ondanks zijn gesputter. Hij kreeg een lintje met een glimmende medaille opgespeld en een nikkelen horloge om de gemoederen te sussen en bij grote uitzondering een vergunning voor een ligplaats hier aan de overkant, zodat hij op zijn geliefde pont kan uitkijken.

Op een draf rent Griet naar het arkje en klopt op de deur. Jaap doet in zijn lange jaegeronderbroek open.

‘Vroeg op pad, Griet, kom je schuilen?’

‘Als dat zou kunnen, Jaap. Het lijkt wel alsof de hele pont weg is. Straks met het licht zien we wel wat er aan de hand is. Mag ik tot zolang blijven?’

‘De pont weg?’ Jaap schudt zijn hoofd. ‘Dat zul je wel verkeerd gezien hebben, Griet. Maar kom d’rin.’ Hij houdt de deur voor haar open. ‘Eerst maar eens koffie. Wat een storm, hè?’

Griet trekt haar natte jas uit, hangt die over de leuning van een stoel en zet die voor het brandende salamandertje. Met haar handen in haar zij staat ze voor het raam naar de overkant van het kanaal te kijken. Voor haar op de vensterbank staat een tiental blauwe Buisman-busjes. Jaap spaart die, omdat hij beweert dat hij in de verte nog familie is van de grote cichoreifabrikant uit Zwartsluis. De oprichter, Hendrik Buisman, zou Jaaps betovergrootvader zijn geweest.

Zwijgend drinken ze hun koffie, om de beurt staan ze voor het raam en turen ze naar de overkant. En dan, tegen het ochtendgloren, wordt duidelijk welke ramp zich heeft voltrokken. Jaap en Griet schrikken van de blauwe lichten die over het water zwaaien. Een brandweerauto en politiewagens met gillende sirene komen aangereden.

‘Er moet iets ergs gebeurd zijn, Jaap!’

‘Dat ziet er niet best uit, Griet.’

Het is niet best. Als Griet een paar uur later met het bootje wordt opgehaald door Tinus Oud, de brandweercommandant van de vrijwillige brandweer, hoort ze dat. De sleepbootdienst is gewaarschuwd en naar verwachting zal de pont in de loop van de ochtend worden teruggevaren.

Naar Hendrik Schouwenaar wordt nog gezocht.

Stil en verdrietig zit Griet bij tafel. Als zij niet was weggeroepen, had Hendrik Schouwenaar nog geleefd. Ze voelt zich schuldig, hoewel het een ongeluk betrof. Ze moest nou eenmaal naar de overkant, haar werk kan niet wachten. Hendrik was een beste vent, gemoedelijk, eerlijk en trouw, stond altijd voor haar klaar.

Griet slaakt een diepe zucht. Beelden van vroeger komen weer bovendrijven.

‘Daar drijft iets, Piet,’ roept Aaf Groot naar haar man en ze wijst naar de rietkraag.

‘Doorlopen, Aaf,’ schreeuwt Piet die in het gangboord boomt om het schip vooruit te helpen. ‘We zijn al laat, we hebben geen tijd voor nonsens.’

Aaf ontdoet zich van het trekzeel, legt het op de grond en loopt naar de kant. Ze buigt zich over het water terwijl ze het riet opzij trekt. Geschrokken kijkt ze op. ‘Piet, kom eens kijken!’

‘Doorlopen!’ schreeuwt haar man en hij gebaart wild met zijn arm.

Aaf probeert dichterbij te komen. Haar schoenen worden nat door de zompige ondergrond, maar dan deinst ze achteruit voor de onbeschrijfelijke stank die van het drijvende ding afkomt. Het is te groot voor een hond of schaap en dan beseft ze wat ze ziet. Daar drijft een lijk! Een verdronken mens! Geschrokken kijkt ze naar haar man, die naar de voorkant is gelopen.

‘Jaap het is een mens!’

‘Dood?’

‘Ja, vanzelf!’

Piet mompelt geërgerd voor zich uit. Ook dat nog. Waarom luisteren vrouwen toch zo slecht? Was Aaf blijven doorlopen zoals hij haar had bevolen, was er niks aan de hand geweest. Nu moet hij wel handelen. Het is zijn plicht, hij kan onmogelijk verder varen nu hij dit weet. Met de lange stok duw hij het schip naar de rietkraag, probeert zo dichtbij mogelijk te komen. Eerst maar op zoek naar de pikhaak.

Aaf staat te kokhalzen bij het dode lichaam. Het is een vrouw, want ze draagt een jurk. Een gele jurk met groene bloemen. Ze heeft geen jas aan, dus ze ligt hier al een poos; de herfst is reeds ingezet. Aaf is op de weg gaan staan en kijkt vanaf een afstandje toe terwijl ze naar frisse lucht hapt, maar ze kan niet verhinderen dat ze moet overgeven.

Piet staat met de pikhaak en een touw op het dek. ‘Ga naar de

dichtstbijzijnde politiepost en haal er iemand bij. Ik zal ondertussen proberen om die vrouw eruit te halen. Wat een lucht! Rennen, Aaf! Je hebt me weer wat moois geleverd. Was nou blijven lopen zoals ik je hebt gezegd, eigenwijs mens!

Aafperst haar lippen op elkaar. Ze kan er beter niet tegenin gaan, Piet is kort aangebonden en hij moet zijn gelijk hebben. Ze knoopt haar jas dicht en gaat op zoek naar een politiebureau.

Met veel gedoe heeft Piet de vrouw met de pikhaak uit het riet weten te bevrijden. Nu botst het lijk door het kabbelde water tegen de zijkant van zijn schip. Hij probeert een touw onder het lichaam door te krijgen, maar het wil niet erg lukken. Had ze een jas aangehad, dan had hij meer grip gehad. Hij recht zijn rug en kijkt rond. Een paar extra handen zouden welkom zijn.

Op dat moment komt er een knul van een jaar of vijftien aanfietsen.

‘Heu!’ roept Jaap en hij zwaait. ‘Zou je me even kunnen helpen?’

De jongen remt af en komt naar de kant toe. Piet legt touw en pikhaak weg om de loopbrug uit te leggen.

De jongen zet zijn fiets op de standaard en komt over de loopplank aangelopen. ‘Wat is er loos, schipper?’

Piet wijst. De jongen buigt zich over de reling, trekt wit weg en kijkt Piet ontzet aan.

‘Ja, ik weet het. Het is geen smakelijk gezicht, maar ze moet eruit. Ik probeer het touw eronderdoor te krijgen. Als jij het lijk met de pikhaak weet vast te houden, trek ik haar met touw omhoog. Dan moet het lukken om haar over de reling te krijgen.’

De deur van de roef gaat open en er komt een meisje van een jaar of elf het dek op.

‘Grietje, naar beneden jij!’ snauwt haar vader.

Met grote ogen kijkt ze naar de jongeman. ‘Hoi,’ zegt ze en ze lacht.

Hij zegt niks, kijkt haar alleen maar aan.

‘Heb je me niet gehoord, naar binnen jij!’ zegt haar vader.

Grietje doet een stapje terug maar blijft in de deuropening staan om maar niks te missen. Piet is druk bezig het touw met de lange haak onder het lijk door te wurmen. Het lukt. Nu hij de uiteinden van het touw in zijn handen heeft, slaat hij de pikhaak om de ceintuur van de jurk en geeft de haak aan de jongen.

‘Trekken,’ zegt Piet.

Langzaam komt het lijk tegen de kant omhoog.

‘Wachten,’ commandeert Piet.

Ze laten het meeste water eruit druipen en trekken weer. De jongen hangt voorover maar heeft niet de kracht om de zware vracht hoger te hijsen.

‘We ruilen, hier pak aan!’ roept Piet. Snel neemt hij de pikhaak over en geeft de jongen het touw.

Opnieuw trekken ze. Langzaam komt het lijk binnen handbereik en dan trekken ze de vrouw over de reling, waar ze met een plof in het gangboord valt. Grietje komt dichterbij en kijkt gebiologeerd naar de dode. Uit de hals van de jurk kruipt een kronkelende paling.

Piet draait zich om, loopt rood aan en schreeuwt: ‘Wil jij weleens maken dat je beneden komt!’ Dreigend wijst hij naar de deur van het vooronder. ‘Zet liever een pot koffie, deze knaap kan wel wat gebruiken.’

‘Ik heet Anton,’ zegt de jongen met een wit weggetrokken gezicht. ‘Anton Visser.’

‘En vandaag heb je een lijk opgevist,’ zegt Piet.

Anton kan er niet om lachen.

In de verte komt Aaf aangesjokt. Nog voor ze op de loopplank staat, roept ze: ‘We moeten tot Schagen, hier in de buurt is geen politiepost.’

Hoofdstuk 2

Wat een consternatie! Wie heeft ooit gedacht dat Hendrik Schouwenaar zo aan zijn eind zou komen en nog wel op zijn eigen pont? Razendsnel gaat het nieuwtje door het dorp.

Ook Jaap Buisman heeft het verschrikkelijke nieuws vernomen en ijsbeert opgewonden door zijn ark. Als de pontbaas is verdronken zal de gemeente op zoek moeten naar een nieuwe veerman. En daar wordt Jaap nu zo zenuwachtig van. Het idee nestelt stevig in zijn hoofd en hoe langer hij erover nadenkt, hoe aannemelijker het wordt. De burgervader kan zijn zoektocht staken, Jaap zal zich opnieuw aanbieden! Hij mag dan wel grauwe staar hebben en weinig van dichtbij zien, maar daar merkt niemand iets van. Zijn oren zijn des te beter en ondanks zijn hoge leeftijd kan hij nog prima uit de voeten. Hij weet tot op de dag van vandaag hoe de pont in zijn werk gaat. Zijn geheugen laat hem nog niet in de steek, hij vergeet alleen de dingen van gisteren, maar wie vraagt daarnaar?

Trouwens, was hij niet de vakbekwaamste pontbaas ooit? Nooit ofte nimmer heeft hij averij opgelopen, zoals Hendrik Schouwenaar, die geregeld brokken maakte. Onder Jaaps beheer is de pont geen dag uit de vaart geweest. Dat kon ook niet, want die van de overkant gaan hier ook te kerk. Wanneer het water op z'n slechtst was, was Jaap op zijn best. Storm, mist, sneeuw of ijs, Jaap maalde er niet om en dat moeten ze op het gemeentehuis toch nog weten? Die voorname heren op het rode pluche herinneren zich toch nog wel hoe een bekwaam schipper hij was?

Morgenochtend moet hij toch voor zijn wekelijkse victualie naar het dorp, dan klopt hij gelijk bij het gemeentehuis aan, want de burgemeester houdt die dag toevallig spreekuur.

Met een schok staat hij stil, want wie brengt hem naar de overkant als er geen veerman is? En als de kabel is gerepareerd en de pont weer vaart, zou dat betekenen dat er een pontbaas is gevonden en dat Jaap te laat is! Want ook het bootje voor de fietsen en voetgangers ligt al drie dagen aan de walkant. Zelfs de bakker kan hier niet meer komen om zijn klanten te bedienen.

Jaap zijn ogen branden van het turen. Hij kan zich maar niet losrukken van dat raam. Plots schiet hij rechtop: er is beweging op de strekdam en er stappen twee personen de roeiboot in. Ook wordt er een fiets in de boot gehesen.

Jaap voelt de haartjes op zijn armen rijzen. Hij is te laat! Er is een nieuwe veerman gevonden!

Hij schiet zijn jas aan en nog voor de boot aanmeert, staat hij al bij pontstoep.

‘Heu!’ roept hij hijgend naar de roeier.

Arjen Stuur laat de roeispanten los, werpt het touw om de bolder en trekt het bootje stijf tegen de kant aan. Daarna lift hij de fiets eruit. De passagier bedankt, stapt op en fietst weg.

‘Wil je mee?’ roept Arjen.

Jaap schudt zijn hoofd. ‘Ben jij de nieuwe veerman?’ vraagt hij bang.

‘Gelukkig niet! Enkele leden van de brandweer nemen deze taak over zolang er geen nieuwe is gevonden, morgen roeit er weer een ander. Nou als je toch niet mee wilt, ga ik weer. Ajuus!’ Hij keert de boot en plonst terug naar de overkant.

Opgelucht wandelt Jaap naar zijn ark.

Drie dagen lang is de brandweer aan het dreggen met een lange lijn. Aan de oever, midden op het water en zelfs aan de overkant. Vanuit zijn arkje volgt Jaap de bedrijvigheid en hij is opgelucht als Hendriks lichaam niet in de buurt van zijn woonschuit wordt gevonden. De wind kwam die stormnacht uit het noorden, dus ze moeten meer richting het grote meer gaan dreggen, daar waar het water breder wordt. Hendrik is waarschijnlijk door de pont een

Griet kent de grillen van het dorp. Kan ze het tij keren voor haar dochter?

Griet Groot is altijd op het water te vinden. Al toen ze klein was, hielp ze haar ouders met hun trekschuit en als jongvolwassene verloofde ze zich met binnenschipper Anton. De Tweede Wereldoorlog verscheurde haar rustige leven: Anton verdween tijdens zijn dienst en Griet bleef achter als ongehuwde vrouw met een dochtertje op komst.

Inmiddels is het 1960. Jarenlang is Griet als alleenstaande moeder met de nek aangekeken door de rest van het dorp. Alleen als aflegger kon ze werk vinden, want de doden hebben geen oordelen. Langzaam bouwt ze een betere reputatie en nieuwe vriendschappen op, maar als haar zeventienjarige dochter Lies zwanger thuiskomt, vreest Griet dat de geschiedenis zich zal herhalen.

De liefde voor het water loopt als een rode draad door deze meeslepende historische familieroman. **Mary Schoon** schrijft met veel kennis van zaken over het dorpse leven en geeft haar sfeervolle verhalen graag een spannende wending.

 Romanserie

ISBN 978 90 2055 740 4 NUR 344

9 789020 557404 >

www.romanserie.nl